

Versiune anonimată

Traducere

C-97/22 – 1

Cauza C-97/22

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

10 februarie 2022

Instanța de trimitere:

Landgericht Essen (Germania)

Data deciziei de trimitere:

27 decembrie 2021

Reclamantă:

DC

Pârât:

HJ

Landgericht Essen

Ordonanța

în litigiul dintre

DC și HJ

I.

Adresează Curții de Justiție a Uniunii Europene, în temeiul articolului 267 primul paragraf litera (a) și al doilea paragraf TFUE următoarea întrebare cu privire la interpretarea dreptului Uniunii:

Articolul 14 alineatul (5) din Directiva 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor, de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului și a Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 85/577/CEE a Consiliului și a Directivei 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului (denumită în continuare „Directiva 2011/83/UE”) trebuie interpretat în sensul că, atunci când clientul își retrage declarația de intenție privind încheierea unui contract de construcții în afara spațiilor comerciale numai după ce comerciantul și-a prestat deja (integral) serviciile, este exclus orice drept la despăgubiri sau la compensații al comerciantului în cazul în care condițiile pentru existența unui drept la despăgubiri nu sunt îndeplinite potrivit dispozițiilor privind consecințele juridice ale retragerii, dar clientul a obținut o creștere a patrimoniului ca urmare a lucrărilor de construcție efectuate de comerciant, cu alte cuvinte s-a îmbogățit?

II.

[omissis] [Observații privind suspendarea procedurii]

Motive:

A.

Situația de fapt și dreptul aplicabil:

I.

La originea procedurii care face obiectul trimiterii preliminare se află următoarea situație de fapt:

Reclamanta solicită pârâtului, în temeiul unor drepturi cesionate, constituirea unei garanții pentru lucrări de construcții în temeiul articolului 650f alineatul (1) din Codul civil german (Bürgerliches Gesetzbuch, denumit în continuare „BGB”) și, cu titlu subsidiar, prețul (parțial) al lucrărilor de construcții efectuate de cedent.

La 6 octombrie 2020, pârâtul a încheiat verbal cu cedentul un contract de construcție în temeiul articolului 650a din BGB pentru reînnoirea instalației electrice în casa sa care urma să fie renovată. Cedentul nu a informat pârâtul în conformitate cu cerințele articolului 246a secțiunea 1 alineatul (2) prima teză punctele 1 și 3 din Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (Legea introductivă la Codul civil german, denumită în continuare „EGBGB”). După finalizarea prestațiilor sale, cedentul a emis o factură finală către pârât la 21 decembrie 2020, pe care pârâtul nu a plătit-o. La 15 martie 2021, cedentul a cesionat către reclamantă toate drepturile care îi revin în temeiul contractului de lucrări. Prin scrisoarea redactată de un avocat din 17 martie 2021, pârâtul i-a comunicat cedentului retragerea intenției sale de a încheia contractul de construcții.

II.

Dispozițiile de drept german relevante pentru soluționarea litigiului, în versiunea aplicabilă în speță, au următorul cuprins:

1.

Bürgerliches Gesetzbuch (Codul civil)

Articolul 312b Contractele negociate în afara spațiilor comerciale

(1) Contractele negociate în afara spațiilor comerciale sunt contracte:

1. *încheiate în prezența fizică simultană a consumatorului și a comerciantului, într-un loc care nu este spațiul comercial al comerciantului;*
2. *pentru care consumatorului i s-a făcut o ofertă în aceleași circumstanțe ca cele menționate la punctul 1;*
3. *încheiate în spațiile comerciale ale comerciantului sau prin orice mijloace de comunicare la distanță, pentru care consumatorul a fost invitat, chiar înainte, în mod personal și individual, într-un loc care nu este spațiul comercial al comerciantului, în prezența fizică simultană a acestuia și a consumatorului; sau*
4. *[...].*

Persoanele care acționează în numele sau pe seama comerciantului sunt asimilate acestuia.

(2) Constituie spații comerciale, în sensul alineatului 1, orice spațiu comercial imobil în care comerciantul își exercită activitatea în mod permanent și orice spațiu comercial mobil în care comerciantul își exercită activitatea în mod obișnuit. Spațiile de vânzare cu amănuntul în care persoana care acționează în numele sau pe seama comerciantului își desfășoară activitatea în mod permanent sau în mod obișnuit sunt asimilate spațiilor comerciantului.

Articolul 312g Dreptul de retragere

(1) În cazul contractelor la distanță și al celor negociate în afara spațiilor comerciale, consumatorul are un drept de retragere în conformitate cu articolul 355.

(2) Cu excepția unei convenții contrare a părților, dreptul de retragere nu există pentru următoarele

1. *[...]*
11. *contractele în care consumatorul i-a solicitat în mod expres comerciantului o vizită pentru efectuarea de lucrări urgente de reparații sau de întreținere; acest lucru nu se aplică în ceea ce*

privește alte servicii prestate în timpul vizitei, pe care consumatorul nu le-a solicitat în mod expres, sau în ceea ce privește bunurile furnizate în timpul vizitei, care nu sunt neapărat necesare ca piese de schimb pentru întreținere sau pentru reparație,

12. [...]

Articolul 355 Dreptul de retragere din contractele încheiate cu consumatorii

(1) *În cazul în care legea recunoaște consumatorului un drept de retragere în temeiul prezentei dispoziții, consumatorul și profesionistul încetează să mai fie ținuti de declarațiile lor de intenție privind încheierea contractului în cazul în care consumatorul și-a revocat declarația de intenție în termenul prevăzut. Retragerea se efectuează prin declarație adresată comerciantului. Declarația trebuie să menționeze în mod clar decizia consumatorului de a se retrage din contract. Retragerea nu trebuie să fie motivată. Pentru respectarea termenului de retragere, este suficientă expedierea la timp a retragerii.*

(2) *Termenul de retragere este de 14 zile. Cu excepția unor dispoziții contrare, acesta începe să curgă la momentul încheierii contractului.*

(3) *În caz de retragere, prestațiile primite trebuie restituite fără întârziere. În cazul în care legea prevede o perioadă maximă pentru restituire, această perioadă începe, pentru comerciant, odată cu primirea chitanței, iar pentru consumator, odată cu depunerea declarației de retragere. Un consumator respectă acest termen prin expedierea bunurilor în timp util. În caz de retragere, comerciantul își asumă riscul restituirii bunurilor.*

Articolul 356 Dreptul de retragere în cazul contractelor încheiate în afara spațiilor comerciale și al contractelor la distanță

(1) [...]

(2) *Termenul de retragere începe să curgă:*

1. [...],

2. *la încheierea contractului, în cazul unui contract de furnizare de apă, gaz sau electricitate care nu este oferit într-un volum sau într-o cantitate prestabilită, de furnizare de încălzire centralizată sau de furnizare de conținut digital care nu se află pe un suport material.*

(3) *Termenul de retragere nu începe să curgă înainte ca respectivul comerciant să fi informat consumatorul în conformitate cu cerințele prevăzute la articolul 246a secțiunea 1 alineatul (2) prima teză punctul 1 sau la articolul 246b secțiunea 2 alineatul (1) din Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (Legea de punere în aplicare a Codului civil). Termenul de retragere expiră după cel mult douăsprezece luni și 14 zile de la momentul menționat la alineatul (2) sau*

la articolul 355 alineatul (2) a doua teză. A doua teză nu se aplică contractelor de servicii financiare.

(4) În cazul unui contract de prestări de servicii, dreptul de retragere încetează de asemenea atunci când profesionistul a prestat serviciul în întregime și a început să presteze serviciul numai după ce consumatorul și-a dat în mod expres consimțământul în acest sens și, în același timp, a confirmat că știa că își va pierde dreptul de retragere la executarea integrală a contractului de către profesionist. În cazul unui contract încheiat în afara spațiilor comerciale, consimțământul consumatorului trebuie să fie transmis pe un suport durabil. [...].

(5) [...]

Articolul 357 Consecințele juridice ale retragerii din contractele încheiate în afara spațiilor comerciale și la distanță, cu excepția contractelor de servicii financiare

(1) Prestațiile primite trebuie restituite în termen de cel mult 14 de zile.

(2) De asemenea, comerciantul trebuie să returneze orice plată efectuată de consumator pentru livrare. Acest lucru nu se aplică în măsura în care consumatorul a suportat costuri suplimentare pentru că a optat pentru un alt tip de livrare decât cea mai ieftină livrare standard oferită de comerciant.

(3) Comerciantul trebuie să utilizeze pentru rambursare același mijloc de plată pe care consumatorul l-a utilizat pentru plată. Prima teză nu se aplică în cazul în care s-a convenit în mod expres altceva, iar consumatorul nu suportă niciun cost ca urmare a acestui fapt.

(4) În cazul vânzării de bunuri de consum, comerciantul poate refuza rambursarea până când primește bunurile înapoi sau până când consumatorul face dovada că a expediat bunurile. Acest lucru nu se aplică în cazul în care comerciantul s-a oferit să ridice bunurile.

(5) Consumatorul nu este obligat să returneze bunurile primite în cazul în care comerciantul s-a oferit să le ridice.

(6) Consumatorul suportă costurile directe de returnare a bunurilor dacă comerciantul a informat consumatorul cu privire la această obligație în conformitate cu articolul 246a secțiunea 1 alineatul (2) prima teză punctul 2 din Legea de punere în aplicare a Codului civil. Prima teză nu se aplică în cazul în care comerciantul a fost de acord să suporte aceste costuri. În cazul contractelor încheiate în afara spațiilor comerciale, în cazul cărora bunurile au fost livrate la domiciliul consumatorului la momentul încheierii contractului, comerciantul preia bunurile pe cheltuiala sa dacă bunurile, prin natura lor, nu pot fi returnate în mod normal prin poștă.

(7) Consumatorul trebuie să plătească o compensație pentru orice pierdere de valoare a bunurilor în cazul în care:

1. pierderea de valoare se datorează unei manipulări a bunurilor care nu a fost necesară pentru a examina calitatea, caracteristicile și funcționarea bunurilor, și
2. comerciantul a informat consumatorul cu privire la dreptul său de retragere în conformitate cu articolul 246a secțiunea 1 alineatul (2) prima teză punctul 1 din Legea de punere în aplicare a Codului civil.

(8) În cazul în care consumatorul se retrage dintr-un contract de prestări de servicii sau de furnizare de apă, gaz sau electricitate în cantități nespecificate sau într-un volum nespecificat sau de furnizare de încălzire centralizată, consumatorul datorează comerciantului o compensație pentru valoarea serviciului furnizat până la momentul retragerii dacă consumatorul a solicitat în mod expres comerciantului să înceapă furnizarea serviciului înainte de expirarea termenului de retragere. Creanța care rezultă din prima teză există numai în cazul în care comerciantul a informat în mod corespunzător consumatorul în conformitate cu articolul 246a secțiunea 1 alineatul (2) prima teză punctele 1 și 3 din Legea de punere în aplicare a Codului civil. În ceea ce privește contractele negociate în afara spațiilor comerciale, creanța care rezultă din prima teză nu există decât în cazul în care consumatorul și-a transmis cererea, în sensul primei teze, pe un suport durabil. La calcularea despăgubirii, trebuie să se ia în considerare prețul total convenit. Dacă prețul total convenit este excesiv de ridicat, despăgubirea trebuie calculată pe baza valorii de piață a prestației furnizate.

(9) În cazul în care consumatorul se retrage dintr-un contract având ca obiect furnizarea de conținut digital care nu se află pe un suport material, acesta nu este obligat să plătească o despăgubire.

Articolul 357d Consecințele juridice ale retragerii în contractele de construcții cu consumatorii

În cazul în care restituirea prestației furnizate până la momentul retragerii este exclusă prin natura sa, consumatorul datorează comerciantului o compensație pentru valoarea acesteia. La calcularea despăgubirii, trebuie să se ia în considerare prețul total convenit. Dacă prețul total convenit este excesiv de ridicat, despăgubirea trebuie să fie calculată pe baza valorii de piață a prestației furnizate.

Articolul 361 Creanțe suplimentare, acorduri divergente și sarcina probei

(1) În afara dispozițiilor din prezentul articol, nu mai există alte creanțe împotriva consumatorului ca urmare a retragerii.

(2) *Cu excepția unei convenții contrare, nu se poate deroga în detrimentul consumatorului de la dispozițiile acestui articol. Cu excepția cazului în care se prevede altfel, dispozițiile prezentului articol se aplică și în cazul în care acestea sunt eludate prin alte modalități.*

În cazul în care data de la care începe să curgă perioada de retragere este contestată, sarcina probei revine comerciantului.

2.

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (Legea de punere în aplicare a Codului civil)

Articolul 246a secțiunea 1 Obligații privind informarea

(1) *Comerciantul este obligat, în temeiul articolului 312d alineatul 1 din [Codul civil], să pună la dispoziția consumatorilor următoarele informații:*

1. *principalele caracteristici ale bunurilor sau serviciilor, într-un mod corespunzător cu mijlocul de comunicare și cu bunurile sau serviciile în cauză;*
2. *identitatea sa, de exemplu denumirea sa comercială, precum și adresa geografică la care este stabilit, numărul său de telefon și, în cazul în care sunt disponibile, numărul său de fax și adresa de poștă electronică, precum și, dacă este cazul, adresa geografică și identitatea comerciantului în contul căruia acționează;*
3. *în plus față de informațiile furnizate la punctul 2, adresa profesională a comerciantului și, dacă este cazul, adresa comerciantului în numele căruia acționează comerciantul, la care consumatorul poate adresa orice reclamație, în cazul în care această adresă diferă de adresa furnizată la punctul 2;*
4. *prețul total al bunurilor și serviciilor cu toate taxele incluse sau, în cazul în care prețul nu poate fi calculat dinainte în mod rezonabil dată fiind natura bunurilor sau a serviciilor, modalitatea de calcul al prețului și, după caz, toate costurile suplimentare de transport, de livrare, taxele poștale sau de orice altă natură ori, în cazul în care acestea nu pot fi calculate dinainte în mod rezonabil, menționarea faptului că aceste costuri suplimentare ar putea fi suportate de consumator;*
5. *[...],*
6. *[...],*

7. *modalitățile de plată, livrare, executare, data până la care comerciantul trebuie să livreze bunurile sau să presteze serviciile și, dacă este cazul, procedura comerciantului de soluționare a reclamațiilor;*
8. *existența unei garanții legale privind răspunderea pentru viciile bunurilor;*
9. *dacă este cazul [...]*

[...]

(2) În cazul în care consumatorul beneficiază de un drept de retragere în temeiul articolului 312g alineatul (1) din Codul civil, comerciantul este obligat să informeze consumatorul:

1. *despre condițiile, termenele și procedurile de exercitare a dreptului de retragere prevăzute la articolul 355 alineatul (1) din Codul civil, precum și modelul de formular de retragere prevăzut în anexa 2;*
2. *dacă este cazul, despre faptul că consumatorul va trebui să suporte costul aferent returnării bunurilor în caz de retragere și, în cazul contractelor la distanță, dacă bunurile, ca urmare a naturii lor, nu pot fi restituite – astfel cum este normal – prin poștă, costul aferent restituirii bunurilor; și*
3. *despre faptul că, în cazul unui contract de prestări de servicii sau de furnizare de apă, gaz, electricitate sau de furnizare de încălzire urbană care nu a fost convenit într-un volum sau cantitate specifică, consumatorul datorează comerciantului, în temeiul articolului 357 alineatul (8) din Codul civil, o sumă rezonabilă pentru serviciul prestat de comerciant, dacă consumatorul își exercită dreptul de retragere după ce a solicitat în mod expres comerciantului să înceapă prestarea serviciului înainte de expirarea perioadei de retragere.*

Comerciantul poate îndeplini aceste obligații de informare trimițând modelul de instrucțiuni privind retragerea care figurează în anexa 1, completat în mod corect și sub formă de text.

(3) Comerciantul este de asemenea obligat să informeze consumatorul:

1. *că nu își poate retrage angajamentul în cazul în care consumatorul nu are un drept de retragere, în conformitate cu articolul 312g alineatul (2) punctele 1, 2, 5 și 7-13 din Codul civil, sau*
2. *despre împrejurările în care consumatorul pierde un drept de retragere existent inițial în cazul în care dreptul de retragere al consumatorului poate expira înainte de termen, în temeiul articolului 312g alineatul (2) punctele 3, 4 și 6 și al articolului 356 alineatele (4) și (5) din Codul civil.*

III.

Prin normele menționate anterior au fost transpuse următoarele dispoziții din Directiva 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor, de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului și a Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 85/577/CEE a Consiliului și a Directivei 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului:

Articolul 13

Obligațiile care revin comerciantului în cazul retragerii

(1) *Comerciantul rambursează toate sumele pe care le-a primit drept plată din partea consumatorului, inclusiv, după caz, costurile livrării, fără întârziere nejustificată și, în orice caz, nu mai târziu de 14 zile de la data la care este informat de decizia de retragere din contract a consumatorului în conformitate cu articolul 11.*

Comerciantul rambursează sumele menționate la primul paragraf folosind aceleași modalități de plată ca și cele folosite de consumator pentru tranzacția inițială, cu excepția cazului în care consumatorul a fost de acord cu o altă modalitate de plată și cu condiția ca consumatorul să nu trebuiască să plătească comisioane în urma rambursării.

(2) *Fără a aduce atingere alineatului (1), comerciantul nu este obligat să ramburseze costurile suplimentare în cazul în care consumatorul a ales în mod explicit un alt tip de livrare decât livrarea standard oferită de comerciant.*

(3) *Cu excepția cazului în care comerciantul s-a oferit să recupereze el însuși bunurile, în cazul contractelor de vânzare, comerciantul poate amâna rambursarea până la data recepționării bunurilor care au făcut obiectul vânzării sau până la momentul primirii unei dovezi din partea consumatorului conform căreia acesta a trimis bunurile către comerciant, luându-se în considerare data cea mai apropiată.*

Articolul 14

Obligațiile consumatorului în cazul retragerii

(1) *Cu excepția cazului în care comerciantul s-a oferit să recupereze el însuși bunurile, consumatorul returnează bunurile sau le înmânează comerciantului sau unei persoane autorizate de comerciant să recepționeze bunurile, fără întârziere nejustificată și în decurs de cel mult 14 zile de la data la care acesta a comunicat comerciantului decizia sa de retragere din contract în conformitate cu articolul 11. Termenul este respectat dacă bunurile sunt trimise înapoi de consumator înainte de expirarea perioadei de 14 zile.*

Consumatorul suportă doar costurile directe legate de returnarea bunurilor, cu excepția cazului în care comerciantul acceptă să suporte acele costuri sau în care

comerciantul nu a informat consumatorul că aceste costuri trebuie suportate de consumator.

În cazul contractelor negociate în afara spațiilor comerciale, în cazul cărora bunurile au fost livrate la domiciliul consumatorului la momentul încheierii contractului, comerciantul preia bunurile pe cheltuiala sa dacă bunurile, prin natura lor, nu pot fi returnate în mod normal prin poștă.

(2) Consumatorul este responsabil doar în ceea ce privește diminuarea valorii bunurilor care rezultă din manipularea bunurilor, altele decât cele necesare pentru determinarea naturii, caracteristicilor și funcționării bunurilor. Indiferent de situație, consumatorul nu este responsabil pentru diminuarea valorii bunurilor în cazul în care comerciantul a omis să îl informeze cu privire la dreptul de retragere în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) litera (h).

(3) Atunci când consumatorul își exercită dreptul de retragere după transmiterea cererii în conformitate cu articolul 7 alineatul (3) sau cu articolul 8 alineatul (8), consumatorul plătește comerciantului o sumă proporțională cu ceea ce s-a furnizat până la momentul în care consumatorul a informat comerciantul cu privire la exercitarea dreptului de retragere, în raport cu acoperirea totală a contractului. Suma proporțională care trebuie plătită comerciantului de către consumator este calculată pe baza prețului total convenit în contract. Dacă prețul total este excesiv, suma proporțională este calculată pe baza valorii de piață a ceea ce s-a furnizat.

(4) Consumatorul nu suportă costurile pentru:

(a) prestarea serviciilor sau furnizarea de apă, gaze sau energie electrică, atunci când acestea nu sunt puse în vânzare într-un volum limitat sau cantitate prestabilă, sau încălzirea centralizată furnizată, în totalitate sau parțial, în cursul perioadei de retragere, dacă:

(i) comerciantul nu a furnizat informații în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) litera (h) sau (i); sau

(ii) consumatorul nu a cerut expres ca prestarea să înceapă în timpul perioadei de retragere în conformitate cu articolul 7 alineatul (3) și cu articolul 8 alineatul (8); sau

(b) furnizarea, în totalitate sau parțial, de conținut digital care nu este livrat pe un suport material, dacă:

(i) consumatorul nu și-a dat acordul prealabil expres cu privire la începerea prestării înainte de sfârșitul perioadei de 14 zile menționate la articolul 9;

(ii) *consumatorul nu a confirmat că a luat cunoștință de faptul că își pierde dreptul de retragere în momentul în care își dă consimțământul; sau*

(iii) *comerciantul nu a furnizat confirmarea în conformitate cu articolul 7 alineatul (2) sau cu articolul 8 alineatul (7).*

(5) *Cu excepția celor prevăzute la articolul 13 alineatul (2) și la prezentul articol, exercitarea dreptului de retragere nu atrage răspunderea consumatorului.*

B.

În cadrul cererii accesorii, părțile sunt în dezacord cu privire la aspectul dacă, după retragerea pârâtului, reclamanta are un drept la despăgubiri pentru serviciile de construcție prestate, deși nu sunt îndeplinite condițiile prealabile pentru un drept la despăgubiri potrivit articolului 357 alineatul (8) din BGB.

I.

Reclamanta consideră că, din considerentul (57) al Directivei 2011/83/UE, rezultă în mod necesar că, în caz de retragere, comerciantul trebuie să aibă dreptul la despăgubiri. Astfel, excluderea unui drept la despăgubiri ca sancțiune pentru faptul că respectivul comerciant nu a furnizat informațiile solicitate în cazul încheierii unui contract de lungă durată și neclar constituie o sancțiune disproporționată pentru încălcarea Directivei 2011/83/UE.

II.

În schimb, pârâtul consideră că, potrivit jurisprudenței Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție, Germania), reclamanta nu are dreptul la despăgubiri nici pe fond, nici în ceea ce privește cuantumul.

C.

În procedura prezentată referitoare la cererea accesorie, admiterea sau respingerea acțiunii depinde de răspunsul la întrebarea privind interpretarea articolului 14 alineatul (5) din Directiva 2011/83/UE, formulată la punctul I din dispozitivul ordonanței.

I.

Condiția intern-procedurală pentru soluționarea cererii accesorii va fi îndeplinită, întrucât cererea principală vizând constituirea unei garanții pentru lucrări de construcții, în temeiul articolului 650f alineatul (1) din BGB, nu are șanse de a fi admisă, deoarece pârâtul și-a retras în mod valabil declarația de intenție privind încheierea contractului de construcții. Retragerea a dat naștere unui raport obligațional de restituire în conformitate cu articolul 355 din BGB. Eventuale

creanțe care decurg din acest raport nu sunt eligibile pentru constituirea garanției prevăzute la articolul 650f alineatul (1) din BGB.

II.

În speță, nu există un drept la despăgubiri, potrivit articolului 357 alineatul (8) a doua teză din BGB – indiferent de condițiile primei teze –, întrucât cedentul nu a informat pârâtul, în temeiul articolului 246a secțiunea 1 alineatul (2) punctele 1 și 3 din EGBGB, cu privire la dreptul de retragere și la obligația de a plăti despăgubiri. În conformitate cu articolul 361 alineatul (1) din BGB, nu există alte pretenții față de consumator ca urmare a retragerii, în afara dispozițiilor cuprinse în acest articol. Prin urmare, admiterea cererii accesorii privind plata unei părți din remunerația pentru lucrări depinde în principiu de aspectul dacă articolul 14 alineatul (5) din Directiva 2011/83 UE trebuie interpretat în sensul că, în cazul în care clientul își retrage declarația de intenție privind încheierea unui contract de construcții în afara spațiilor comerciale numai după ce comerciantul și-a prestat deja (integral) serviciile, consecința juridică a retragerii trebuie interpretată în sensul că orice drept la despăgubiri sau la compensații este exclus în cazul în care condițiile pentru existența unui drept de despăgubire nu sunt îndeplinite potrivit dispozițiilor privind consecințele juridice ale retragerii, dar clientul a obținut o creștere a patrimoniului ca urmare a lucrărilor de construcție efectuate de comerciant, cu alte cuvinte s-a îmbogățit.

Prin urmare, întrebarea preliminară formulată la punctul I din dispozitivul ordonanței este determinantă pentru soluționarea litigiului.

D.

Problema de drept prezentată nu a primit, până în prezent, un răspuns neechivoc în jurisprudență și în doctrină.

I.

În opinia Bundesgerichtshof (Curtea Federală de Justiție), Hotărârea din 30 august 2018 – VII ZR 243/17 (NJW 2018, 3380, 3381, punctul 35), antreprenorul de lucrări nu are dreptul la despăgubiri pentru eventuale prestații furnizate până la momentul retragerii, în conformitate cu articolul 357 alineatul (8) prima teză din BGB, dacă nu a informat consumatorul cu privire la condițiile, termenele și procedura de exercitare a dreptului de retragere, precum și la modelul de formular de retragere [articolul 357 alineatul (8) a doua teză din BGB, articolul 246a secțiunea 1 alineatul (2) prima teză punctul 1 din EGBGB].

II.

De asemenea, conform opiniei predominante în doctrina germană, dreptul la despăgubiri, în temeiul articolului 357 alineatul (8) coroborat cu articolul 361 alineatul (1) din BGB, care a fost introdus în vederea transpunerii articolului 14 alineatul (5) din Directiva 2011/83/UE, reprezintă o normă exhaustivă care

excluse alte drepturi ce decurg din rezilierea contractului, de exemplu din îmbogățirea fără justă cauză prevăzută la articolul 812 din BGB [omissis] [referințe din doctrină].

E.

Cu toate acestea, instanța de trimitere are îndoieli serioase că articolul 14 alineatul (5) din Directiva 2011/83/UE – în măsura în care condițiile speciale ale unui drept la despăgubiri nu sunt îndeplinite după efectuarea retragerii – exclude orice drept la despăgubiri și orice drept la compensații în cazul în care comerciantul și-a prestat deja (integral) serviciile.

I.

Potrivit instanței de trimitere, din punctele de vedere prezentate la punctul D se creează o discrepanță semnificativă între efectele juridice ale unei retrageri – existente în speță – a declarației de intenție privind încheierea unui contract de construcții, în măsura în care este exclus un drept la despăgubiri, în conformitate cu articolul 357 alineatul (8) a doua teză din BGB, și efectele juridice ale unei retrageri a declarației de intenție privind încheierea unui contract de construcții cu un consumator în conformitate cu articolul 650i din BGB, întrucât, în acest caz, consumatorul datorează comerciantului despăgubiri, în conformitate cu articolul 357d prima teză din BGB, în măsura în care restituirea prestației furnizate până la retragere este exclusă prin natura sa, fără a fi prevăzută o excludere a acestui drept în conformitate cu articolul 357 alineatul (8) a doua teză din BGB. Această diferență de tratament între efectele juridice ale retragerii unei declarații de intenție privind încheierea unui contract de construcții în afara spațiilor comerciale și ale retragerii unei declarații de intenție privind încheierea unui contract de construcții cu un consumator nu poate fi – în opinia instanței de trimitere – justificată în mod obiectiv, în orice caz atunci când – precum în speță – prin acceptarea serviciilor de construcții, clientul a obținut o creștere a patrimoniului și, prin urmare, s-a îmbogățit. Ipoteza unei excluderi (de asemenea) a drepturilor în temeiul legislației privind îmbogățirea fără justă cauză prin articolul 361 alineatul (1) din BGB ar fi contrară, în acest caz, mai degrabă funcției de echilibrare a sistemului dreptului în materie de îmbogățire, care este orientat spre aspecte de justiție și echitate materială, prin funcția sa de restituire și funcția sa de epuizare [omissis] [referință în doctrină].

II.

În opinia instanței de trimitere, interpretarea articolului 361 alineatul (1) din BGB – prin care a fost transpus articolul 14 alineatul (5) din Directiva 2011/83/UE în dreptul național – în sensul unei excluderi complete a drepturilor, prin jurisprudența prezentată la punctul D și opinia predominantă în doctrină, nu este obligatorie. Excluderea unei angajări a răspunderii consumatorului ca urmare a „exercitării dreptului său de retragere”, formulată la articolul 14 alineatul (5) din Directiva 2011/83/UE, nu trebuie să includă în mod necesar și angajarea

răspunderii în temeiul dreptului privind îmbogățirea [fără justă cauză] în urma retragerii, întrucât această interpretare s-ar putea opune principiului interdicției de îmbogățire fără justă cauză, existent inclusiv în dreptul Uniunii. Acest principiu urmărește să garanteze că respectivul consumator restituie comerciantului avantajele care nu i se cuvin din punct de vedere al dreptului material sau – dacă acest lucru nu este posibil – nu le reține definitiv fără plata unei compensații [omissis] [referință în doctrină]. În același timp, aplicarea principiilor dreptului privind îmbogățirea [fără justă cauză] ar garanta de asemenea că acest consumator ar trebui să plătească o compensație doar pentru prestațiile care au o valoare pentru el sau care sunt conforme cu interesul său, deoarece principiile îmbogățirii forțate [omissis] [referință în doctrină] ar rămâne de asemenea aplicabile.

În această privință, s-ar putea, în opinia instanței de trimitere, să trebuiască să se țină seama, la interpretarea articolului 14 alineatul (5) din Directiva 2011/83/UE, de faptul că interdicția îmbogățirii fără justă cauză este un principiu comun sistemelor juridice ale statelor membre, care a fost recunoscut, cel puțin în mod implicit, de Curtea de Justiție a Uniunii Europene ca fiind unul dintre principiile generale ale dreptului Uniunii [a se vedea Hotărârea din 16 decembrie 2008, Masdar (UK)/Comisia, C-47/07 P] [omissis] [referință în doctrină]. Potrivit acestui principiu, o persoană care a suferit un prejudiciu care a dus la o creștere a patrimoniului unei alte persoane, fără să existe un temei juridic valabil pentru această îmbogățire, are dreptul la restituire împotriva persoanei îmbogățite până la concurența valorii acestui prejudiciu – a se vedea Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 9 iulie 2020, Republica Cehă/Comisia, C-575/18 P] [omissis] [referință în doctrină], precum și Concluziile avocatului general Hogan prezentate la 15 iulie 2021 în cauzele conexe C-33/20, C-155/20 și C-187/20, punctul 134 [omissis] [referință în doctrină].

Statele membre trebuie să respecte acest principiu al interdicției privind îmbogățirea atunci când stabilesc consecințele exercitării dreptului de retragere (a se vedea Concluziile avocatului general Hogan, *idem*, punctul 135).

Nici considerentele Directivei 2011/83/UE nu ar trebui să se opună neapărat unei interpretări a articolului 14 alineatul (5) din Directiva 2011/83/UE în sensul că acesta respectă de asemenea principiul interdicției privind îmbogățirea și, prin urmare, nu exclude în mod necesar eventuale drepturi la compensații ale comerciantului în temeiul dreptului privind îmbogățirea. Considerentul (47) al Directivei 2011/83/UE prevede că, în cazul în care un consumator a utilizat bunurile într-o măsură care depășește limita necesară stabilirii naturii, caracteristicilor și modului de funcționare a acestora, consumatorul nu ar trebui să își piardă dreptul de retragere, ci să răspundă pentru eventuala diminuare a valorii bunurilor [transpus în legislația națională prin secțiunea 357 alineatul (7) din BGB]. La final, considerentul prevede că obligațiile consumatorului în cazul retragerii nu ar trebui să descurajeze consumatorul să exercite dreptul său de retragere. Acest considerent ar putea exprima astfel perspectiva din dreptul privind îmbogățirea potrivit căreia un avantaj pecuniar obținut în mod nejustificat de consumator nu ar trebui să rămână la consumator, ci ar trebui să fie restituit

comerciantului pe cheltuiala căruia a fost obținut avantajul. Dacă înțelegem funcțiile de restituire și de epuizare din dreptul privind îmbogățirea ca principii generale de drept material și dacă ținem seama de principiul interdicției privind îmbogățirea din dreptul Uniunii, obligațiile impuse consumatorului de dreptul privind îmbogățirea nu ar putea fi, la rândul lor, de natură să îl împiedice pe acesta să își exercite dreptul de retragere. În plus, considerentul (50) al Directivei 2011/83/UE prevede că, pe de o parte, consumatorul ar trebui să își poată exercita dreptul de retragere chiar și în cazul în care a solicitat prestarea serviciilor înainte de terminarea perioadei de retragere, iar, pe de altă parte, în cazul în care consumatorul își exercită dreptul de retragere, comerciantul ar trebui să aibă garanția că va fi plătit în mod adecvat pentru serviciul prestat [transpus în dreptul național prin articolul 357 alineatul (8) din BGB]. Și acest considerent ar putea exprima faptul că trebuie să se țină seama de principiul interdicției privind îmbogățirea din dreptul Uniunii. Se poate, așadar, pune la îndoială faptul că legiuitorul european a intenționat, în cazul informării necorespunzătoare a consumatorului de către comerciant cu privire la dreptul de retragere și la o eventuală obligație de despăgubire, instituirea unei sancțiuni atât de severe prin excluderea angajării răspunderii consumatorului „ca urmare a exercitării dreptului său de retragere”, încât chiar și principiul interdicției de îmbogățire din dreptul Uniunii ar trebui plasat în plan secund.

III.

În cazul în care articolul 14 alineatul (5) din Directiva 2011/83/UE este interpretat în sensul că lasă loc pentru aplicarea principiului interdicției privind îmbogățirea din dreptul Uniunii, instanța de trimitere consideră că articolul 361 alineatul (1) din BGB, dată fiind formularea „drepturi împotriva consumatorului ca urmare a retragerii”, poate fi interpretat de asemenea în conformitate cu directiva, în sensul că drepturile în temeiul legislației în materie de îmbogățire nu sunt complet excluse prin această normă. Cererea accesorie a reclamantei ar putea fi în acest caz admisă în temeiul unui drept la compensații prevăzut de legislația în materie de îmbogățire.

F.

Decizia cu privire la modul în care trebuie interpretată dispoziția articolului 14 alineatul (5) din Directiva 2011/83/UE în contextul prezentat la punctele A- E de mai sus este, în ultimă instanță, de competența Curții de Justiție a Uniunii Europene. Având în vedere că întrebarea preliminară menționată la punctul I din dispozitivul ordonanței nu a primit încă un răspuns în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, este necesar, în interesul unei interpretări uniforme a dreptului Uniunii, să se adreseze Curții de Justiție din oficiu o întrebare preliminară în temeiul articolului 267 primul paragraf litera (a) și al doilea paragraf TFUE.

Essen, 27 decembrie 2021

[*omissis*]

DOCUMENT DE LUCRU